

RENÉSZET - TUDOMÁNY - AKTUALITÁSOK

A rendészettudomány a fiatal kutatók szemével

KONFERENCIAKÖTET 2021

RENÉSZET-TUDOMÁNY-AKTUALITÁSOK - 2021

A rendészettudomány a fiatal kutatók szemével

Online konferenciakötet

Szerkesztette:

Baráth Noémi Emőke

Mezei József

Doktoranduszok Országos Szövetsége Kiadó

Doktoranduszok Országos Szövetsége

Rendészettudományi Osztály

Budapest

ISBN: 978-615-5586-89-7

A kötetben megjelent tanulmányok szakmai lektorai és szekcióvezetői:

Dr. Auer Ádám
Dr. Farkas Johanna
Dr. Hegedűs Judit
Dr. Kemény János
Dr. Regényi Kund
Dr. Ritecz György
Dr. Tóthi Gábor
Prof. Dr. Sallai János
Dr. Czenczer Orsolya

A Doktoranduszok Országos Szövetsége Rendészettudományi Osztály 2020/2021-es év tisztségviselői és a konferencia szervezői:

Baráth Noémi Emőke- elnök
Mezei József -általános alelnök
Kovács Szitkay Eszter - titkár
Fekete Márta- büntetés-végrehajtási területért felelős tudományos referens
Schmidt Laura - kommunikációs referens
Szigetvári Oszkár - rendőrségi területért felelős tudományos referens
Beke József - nemzetbiztonsági területért felelős tudományos referens
dr. Pozsgai Petra – nemzetközi referens
Görömbei Zoltán- osztálytag
Molnár Tamás -osztálytag
Suhajda Attila -osztálytag
Pászti Péter - osztálytag

A kötet a Rendészet-Tudomány-Aktualitások 2021. A rendészettudomány a fiatal kutatók szemével című tudományos konferencián elhangzott előadásokat tartalmazza.

A rendezvény az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP-FKT-M-18-0003 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

EMBERI ERŐFORRÁS
TÁMOGATÁSKEZELŐ

Tartalomjegyzék

Pék Richárd Tamás: A terrorizmus jelzőinek hullámaiban	5
Nagy Melánia: Kiskorúak a frontvonalon	15
Tózsér Erzsébet: Megoldások az USA rendészeti szerveinek munkaerőválságára és azok hazai adaptálásának lehetőségei	23
Héder Klára: Megfigyeléssel kapcsolatos civil és rendvédelmi attribúciók	32
Bálint Krisztián: Biztonsági kamerákon alapuló hallgatói jelenléti ívkészítő rendszer analitikai funkciói	42
Tegyei Andrea: Gondolatok a rendőri motivációról	50
Borbély Zsuzsanna: Munkahelyi stressz és a koronavírus-járvány első hulláma a rendőrtanulók körében	57
Mozsonyi Norbert: Új technológiákból eredő globális fenyegetések, nemzetbiztonsági, adatvédelmi szempontjai a magánszféra tükrében	67
Suhajda Attila: Integrációs tapasztalatok Ausztriában és Németországban 2015 után	80
Rezsneké Zsombor: Rakétaképesség a Világűrbe	89
Bereczky Nikolett: A győzelem a döntési térben, az győzelem a csatatéren	98
Véger Alexandra: Koronavírus-helyzet kezelés a magyar börtönökben	107
Ivanics Zsófia: A fogvatartotti munkáltatásra vonatkozó szakirodalom főbb irányai	114
Bellavics Mária Zsóka: A pszichiátriai állapot és a börtönökben mutatott szabálysértő viselkedés összefüggései	122
Baráth Noémi Emőke: A kriminálpszichológiai attitűd megjelenése a rendőr hallgatók körében.....	132
Papp Petra: Gondolatok a bűnmegelőzésről	138
Molnár Alíz Zsuzsanna: Emberi kapcsolatok hiánya és illegális gyülekezések a járványhelyzetben	147
Fodorné Zagyai Orsolya: Az egészségügyi adatok védelme az e-health technológiák tükrében	159

Határőr Tudományos Közlemények XIII: TANULMÁNYOK „A BIZTONSÁG RENDESZETTUDOMÁNYI DIMENZIÓI – VÁLTOZÁSOK ÉS HATÁSOK” CÍMŰ TUDOMÁNYOS KONFERENCIARÓL. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIII. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, Pécs 2012. 232. o.

Suhajda Attila: Integrációs tapasztalatok Ausztriában és Németországban 2015 után ¹

Absztrakt

A tanulmány és az előadás Németország és Ausztria társadalmi integrációs tapasztalatait veti össze a 2015-öt követő időszakban. Az összehasonlítás során alapvetően szocioökonómiai tényezőket veszek górcső alá, regionális különbségekre hangsúly helyeződik. A tanulmány és az előadás kitér a migrációs háttérűek legnépesebb társadalmi csoportjaira.

Kulcsszavak: migráció, integráció, értékelés, Ausztria, Németország

1.Bevezető

Napjainkban az egyik legjelentősebb kérdés, ami az emberiség előtt van az életfeltételek megváltozása és a hozzá kapcsolódó migráció. A migrációban résztvevő személyek térbeli mozgásának körülményei mellett az egyik legfontosabb tényező, hogy az illető vándorlásának célállomásán megtalálja számítását és be tudjon illeszkedni a fogadó társadalomba. Ezek a folyamatok régóta érintik a világ számos régiójához képest fejlettebbnek értékelt európai kontinenst (Ritecz-Sallai, 2016. 30-41.). Az alábbi tanulmányban Németország és Ausztria példáján keresztül kerülnek bemutatásra a beérkezők társadalmi integrációjának szocioökonómiai jellemzői.

2.Alapsokaság

Ausztria lakossága 2015 elején 8 584 926 fő volt, 2019 végére 8 901 064 főre nőtt. A születések halálozások egyenlege a harmadik évezredben meglehetősen hektikusan (kerekítve 7 000 és - 1 000 fő közötti értékek között) alakult. Ebből következik, hogy a népesség növekedés fő tényezője a migráció. Ezt aláhúzza, hogy az osztrák állampolgárok születési és halálozási egyenlege 2008 óta folyamatosan negatív. Az egyenleg 2015-ben -10 126 fő míg 2019-ben - 11 813 fő. Az Ausztriában élő nem osztrák állampolgárok estében ez az egyenleg pozitív „kis túlzással” pont akkora pozitívumot produkál(t), mint amennyire az osztrák állampolgároké negatív. Ausztria vándorlási egyenlege 1984 óta minden évben pozitív. A legmagasabb értéket 2015 produkálta 113 067 fővel, ezt követően egy csökkenő pálya indult (2018: 35 301 fő), melyet a 2019 év enyhe emelkedéssel tört meg (40 613 fő). Az osztrák állampolgárok vándorlási egyenlege 40 éve negatív. Így megállapítható, hogy Ausztria migrációs egyenlegét döntően a nem osztrák állampolgárok térbeli mozgásai alakítják (Osztrák Statisztikai Hivatal ((továbbiakban OSH))- Népességváltozás 1981 óta állampolgárság szerint, 2020).

Nehézkesen, de lakosságszám növelő tényezőként értékelhető az osztrák állampolgársági cím megadása, e tekintetben 2004 és 2010 között egy monoton csökkenő tendencia volt megfigyelhető, ezt követően egy monoton növekvő tendencia következett, mely 2019-ig tartott.

¹ Phd hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Doktori Iskola

Az állampolgárságot szerző egyének csaknem (olykor több, mint) fele a 2004 és 2020 közötti időszakban volt Jugoszlávia tagállamaiból, Romániából és Törökországból származott (Osztrák Statisztikai Hivatal – Állampolgárság megadása 2004 és 2020 között a korábbi állampolgárság szerint – grafikon). Az állampolgárság megszerzéséhez legalább 10 évet folyamatosan Ausztriában kell tartózkodni, melyből öt év elengedése kérvényezett (Szövetségi Kancellári Hivatal – Általános állampolgársági kritériumok).

Az osztrák statisztika migrációs háttérűnek tekinti azokat az embereket, akinek mindkét szülője külföldön született. Elsőgenerációsnak tekinti azokat, akik külföldön születtek, második generációsnak tekinti azokat, akik már Ausztriában születtek. 2015-ben a migrációs háttérűek aránya 21,4% volt, 2019-ben az értékük 24,4% volt, így elmondható, hogy lassan minden negyedik ember rendelkezik migrációs háttérrel. A migrációs háttérűek között 74%-26% (kerekítve) volt a megoszlás az első generációsok javára a vizsgált időszakban (OSH – Néesség migrációs háttér szerint 2008-tól). A migrációs háttérűek területi elhelyezkedésében megállapítható, hogy húzható egy képzeletbeli észak-kelet – dél-nyugati tengely. Ez azt jelenti, hogy ettől a tengelytől nyugatra lévő tartományokban (Oberösterreich, Salzburg, Tirol, Vorarlberg) és a fővárosban 20% vagy azt meghaladó részaránnyal rendelkeznek a migrációs háttérűek. A tengelytől keletre fekvő tartományokban (Niederösterreich, Burgenland, Steiermark, Kärnten) migrációs háttérűek aránya 13% és 20% között mozgott 2020-ban. Valamennyi tartomány közül kiemelkedik Bécs, ahol a migrációs háttérűek aránya 46,2%, mely 867 000 főt jelent (OSH – Migrációs Háttérű lakosság tartományok szerint). Az országban tartózkodó külföldi állampolgárok 10 legnépesebb csoportjának „listája” 2009 és 2016 között egy stabil „mezőnyt” mutat. A mezőny tagjai 2015 végén: a német, török, szerbek, a bosnyák, román, horvát, magyar, lengyel, szlovák, orosz állampolgársággal rendelkeztek. 2016-ban az afgánok kiszorították az oroszokat a listáról és a szlovákok helyére bekerültek a sírek (OSH – Néesség év elején 2002 és 2021 között). Meg kell jegyezni, hogy az országhatárt átlépő migráció mértékét 2015 és 2019 között minden évben legalább két és félszer meghaladja az országhatáron belüli migráció (OSH – Vándorlás területegységek között 2009 és 2019 között).

Németország lakossága 2015-ben 82 176 000 fő volt, ez 2019-re 83 167 000 főre nőtt. A születések és halálozások egyenlege a 70-es évektől kezdve negatív, így Ausztriához hasonlóan a migráció népesség növekedés fő hajtóereje (Szövetségi Statisztikai Hivatal ((továbbiakban SZSH)) – Kivonat a 2021. évi adatokból 13, 17.). Az ország vándorlási egyenlege 1991 óta, a gazdasági válság két évét (2008 és 2009) leszámítva pozitív. A német állampolgárok vándorlási egyenlege 2005 óta negatív, a külföldi állampolgárok egyenlege folyamatosan pozitív 1991-et követően (SZSH – Németország határait átlépő migráció, 2021). A jelenlegi statisztikai vezetési módszertan szerint a külföldi állampolgárok száma 2018-ban haladta meg a 10 millió főt (SZSH – Német és nem német állampolgárok nemi megoszlás szerint, 2021). Számarányuk 2015-ben haladta meg a 10%-ot, ez a részarány 2019-re 12,5%-ra növekedett. Az új állampolgárságok megadásának száma 2000 és 2009 között egy csökkenő tendenciát mutatott, ezt követően egy emelkedő tendencia következett. 2015-ben 107 317 fő kapott német állampolgárságot, 2019-ben pedig 128 905 fő (Szövetségi Kormány Migrációs jelentése, 2019, 308, 309, 320.). A német szakirodalom migrációs háttérrel rendelkezőnek tartja azon személyeket, akinek legalább egyik szülője nem Németországban született (Anja Petschel-Anne-Kathrin Will: Migrációs háttér: egy megközelítés, több definíció, 2020). A migrációs háttérrel rendelkezőket két részre bontja a statisztika: „csak” migrációs háttérrel rendelkezőkre és saját migrációs tapasztalattal rendelkezőkre. (Migrációs háttérűek közé tartoznak a külföldi állampolgárok is.) 2015-ben 17 millió fő rendelkezett migrációs háttérrel, közülük 11 milliúnak (kerekítve) volt migrációs tapasztalata. 2019-re a migrációs háttérűek száma 21 246 000 főre nőtt, közülük 13 millió (kerekítve) rendelkezett migrációs tapasztalattal. Térbeli szempontból a külföldi állampolgárok a volt nyugati részen, azon belül is a nagyvárosokban rendelkeznek

jelentős részarányal (Migráció, Integráció, Régiók külföldiek - aránya térkép, 2021). Figyelemre méltó, hogy valószínűleg a döntően 2015 környékén érkező afgánok és szírek vannak jelen a volt keleti országrész térségeiben (Migráció, Integráció, Régiók –Afgánok, irakiak, szírek, 2021). 2015 és 2019 között a tíz legnépesebb migrációs háttérű csoport egy stabil mezőnyt mutatott. Ebben az időszakban minden évben stabil szereplői voltak a törökök, lengyelek, oroszok, kazahok, olaszok, románok, görögök, koszovóiak. 2016-ban kerültek fel a TOP10 listára nagy létszámmal a szírek és 2017-ben pedig a bosnyákok (Statisztikai Könyvtár – Mikrocenzusok, 2015-2019, 2. táblázatok). A TOP10-es listának a 2016-os évit tekintem, így a rájuk vonatkozó adatokat fogom ismertetni.

3.Módszertan

Ebben a tanulmányban a fent leírt társadalmi csoportok többségi társadalomba való integrációját veszem górcső alá a két országban, összehasonlító jelleggel. Az integráció szocioökonomiai vonatkozásait számos mutatóval lehet leírni. Itt területi korlátok miatt, csak a migrációs háttérűek nyelvismereti helyzetére, oktatási színvonalára, munkához való viszonyára és szociális helyzetére térek ki, melynek során bemutatom az integrációt előmozdító szakpolitikai intézkedéseket. A két ország adatszolgáltatása eltérő, ezért előfordul, hogy egy-egy szocioökonomiai dimenziót eltérő mutatókkal tudok megragadni. Németország esetében állampolgárság és migrációs háttér és a migrációs tapasztalat terén van adatszolgáltatás, míg az osztrák statisztikában az EU (csatlakozási dátum szerint) és a volt Jugoszlávia tagállamainak, a 2015-ös migráció hullám három „fő kibocsátó” országainak, Afganisztánnak, Iraknak, Szíriának adatait összevontan közlik.

A nyelvismereti szempontból Ausztria esetében rendelkezésre állnak mikrocenzuson alapuló statisztikák. Németországra vonatkozóan a háztartásban használt nyelv mutatójával kívánom a nyelvismeret szintjét bemutatni. Az oktatási helyzetet Ausztria esetében a külföldiek arányával az egyes oktatási intézményekben mutatóval írom le, Németország esetében a munkára kvalifikáló végzettség arányával mutatót használom fel. A munkaerőpiaci helyzetet a munkanélküliségi arány mutatóval fogom bemutatni, a szociális helyzetet, pedig a szegénység veszélyeztetettség kvótájával.

4.Nyelvismeret

Az adott célország nyelvének ismerete a fogadó társadalomba beilleszkedés alapköve, hiszen a boldogulás szempontjából döntő tényező, hogy az egyén tud-e és ha igen milyen szinten tud környezetével kommunikálni.

Ausztria esetében a nyelvismerettel foglalkozó szakirodalom nyelvismeretre ható tényezőként jelöli meg a végzettséget, a migráció során országba érkező egyén beérkezési életkorát, a kiinduló ország EU-ba belépési időpontját, a munkahelyen a hozzáadott szellemi érték nagyságát és a migráció első vagy második generációjához való tartozást (OSH Migránsok munkaerő piaci helyzete, 2014. 123.). A migrációs háttérrel rendelkező 3-6 éves gyerekek körében minden migrációs háttérrel rendelkező csoportban legalább 50% azoknak az aránya, akiknek nyelvi segítségnyújtásra van szüksége. Ez nehézséget jelent majd számukra az iskolai életben való boldogulásban. Erre a problémára több válasz született. A migrációs háttérű gyermekek és családjuknak lehetősége van civilszervezetek munkájának keretében a nyelvi hiányosságait pótolni és boldogulni az iskolai tanulmányok során. Ilyen civilszervezetnek tekinthető a katolikus egyházhoz köthető Learncafé program és az iskolára felkészítő HIPPY kezdeményezés (Integráció Szakértői Tanács 2015. évi jelentése, 36.). Természetesen indokolt esetben a migrációs háttérű gyermeknek is van lehetősége különleges oktatási intézményben (Sonderschule) tanulni. 2010 óta egy óvodai év ingyenes mindenki számára, viszont nem kötelező. Az országba érkező menekülőket törvény kötelezi az A2-szintű német nyelvtudás

elérésére a Munkaügyi Hivatal kurzusán keresztül. Az iskoláskorú gyermekeknél létrejöttek nyelvi felzárkóztató órák és a nyelvi csoportok, melyek során bizonyos órák ideje alatt a segítségre szoruló diákok az osztályuktól elkülönítve tanulnak németül. Ennek hatásának értékelésre még kevés idő állt rendelkezésre, jelenleg a 2018/19-es tanév végéről vannak az első adatok, melyek pozitívum hatásokról tettek tanúbizonyságot (Integráció Szakértői Tanács 2020. évi jelentése, 45-60.). A munkaerőpiacra való belépés előtt a menekülőknek egy integrációs év kötelező, melynek része a nyelvoktatás és a jelenlét hiányát a támogatás megvonásával szankcionálják (Integráció Szakértői Tanács 2017. évi jelentése, 43-59.).

Németország esetében csak a 2017 és 2019 közötti időszakra állnak rendelkezésre adatok nyelvismeret vonatkozásában. A fent jelzett tíz legnépesebb migrációs háttérű csoportok közül a törököket, szíreket és görögöket leszámítva a háztartások felében a német nyelvet használják. Ez az arány a többi országhoz képest aggasztóan a törökök (50% alatti) és a szírek (20% alatti) körében. A német nyelvet használó háztartások aránya ez idő alatt nőtt. Ez alól kivételt jelentettek a lengyelek, horvátok, románok és a koszovóiak. Ennek a folyamatnak a háttérében az említett csoportok Németország felé felfokozódó integrációja áll (Statisztikai Könyvtár – Mikrocenzusok, 2017-2019, 18. táblázatok). A menekültek kötelező integrációs kurzusát és a nyelvi felzárkóztatást Szövetségi Belügyminisztérium alá tartozó intézmények (pl. Szövetségi Migrációs és Menekültügyi Hivatal) végzik elsősorban, melyek német nyelvismeret, életkor, munkaügyi helyzet specifikusan végez nyelvoktatást több száz oktatási hellyel. (A Szövetségi Kormány nyelvi és integrációt elősegítő intézkedésének bemutatása, 2019 12-21.). Sajátos szerepet töltenek be az integrációban így a nyelvismeret átadásában is a Belügyminisztérium által elismert és támogatott migrációs szervezetek, melyek egy-egy térségből érkezőket próbálnak összekapcsolni (Támogatott migrációs szervezetek, 2021).

Összességében megállapítható, hogy a két ország migrációs háttérű lakosságának német nyelvismerete meglévő problémák mellett elfogadható. A vizsgált időszakban mindkét ország előmozdította a migrációs háttérűek nyelvoktatásban való részvételét. A jövő kulcskérdése, hogy a mindkét országban kötelezővé tehető nyelvvórákon milyen hatékonysággal történik az ismeret átadás.

5. Oktatási helyzet

Az oktatási helyzet objektív értékelése meglehetősen nehéz, hiszen józan megközelítéssel nem lehet érdemi különbséget tenni az egyes végzettségek között, mert a társadalom és az egyén számára hasznosnak tekinthető, hogyha valaki bármilyen végzettség mellett munkát tud végezni.

Ausztria esetében az egyes oktatási intézményekben tanuló külföldiek arányával közelítem meg az oktatás kérdését. A külföldiek aránya valamennyi oktatási intézménytípusban nőtt a 2015 és 2018 között (Osztrák Statisztikai Évkönyv- Migráció, Integráció, Számok, 2015-2020). Valamennyi migrációs háttérű csoport esetében az arány változása 1% vagy az alatti pozitív növekedést mutatott. Ez a jelenség is aláhúzza, hogy a társadalmi folyamatok nehezen lehet megváltoztatni. Ugyanakkor nehéz értékelni ezt a folyamatot, noha az arány nem mozgott együtt a külföldiek arányának növekedésével, viszont mutatja azt is, hogy az országba érkező külföldi állampolgárok jelentős része nem az iskola korosztályba tartozik. A nyelvi ismereti részben leírt nyelvismeretet előmozdító osztrák szakpolitikai intézkedések kiterjedtek az oktatás többi részére is.

Németország mikrocenzusa az alábbi kategóriákba osztja az egyes társadalmi csoportokat: képzés vagy egyéb szociális tényező miatt (pl. nyugdíj) nem végez munkát, munkára kvalifikáló végzettséggel nem rendelkezik, munkára kvalifikáló végzettséggel rendelkezik. (Ez azt jelenti, hogy az egyén olyan képzettség birtokában van, mellyel Ez alapján megállapítható,

hogy a közelmúltban nagy számban Németországba érkező szírek és koszovóiak csaknem fele (2015 és 2019 között mindkét csoport esetében 40% és 50% között) képzés vagy egyéb tényezők miatt nem vesznek részt a munkaerőpiacon. Ennek az adatnak az értékelése nehéz, hiszen az integrációs folyamatban érintett valamennyi szereplő számára problematikus, ha valaki nem végez érdemi munkát, viszont ha az oktatásban való részvétel elősegíti a munkaerőpiacon és a társadalmi beilleszkedésben való boldogulást, ami pozitívum. 30%-nál nagyobb részarány nem rendelkezik a német munkaerőpiacon értelmezhető végzettséggel a görögök, olaszok, és a törökök. Ebben a három csoportban magas értékkel bírnak migrációs tapasztalattal rendelkezők (Statisztikai Könyvtár – Mikrocenzusok, 2015-2019, valamennyi évben 9. táblázatok). A menekülők oktatási rendszerbe való integrálása során bevezetésre került az előkészítő osztály. A 2015-ben menekülőként érkezett iskoláskorú gyerekek csaknem 97%-át sikerült az oktatási rendszerbe integrálni. Az oktatási rendszerbe való integrálásba vannak tartományi különbségek. Az egyik különbség az, hogy a kiskorú menekülő mikor kezdheti meg az oktatási rendszerben a részvételt. Az oktatásba való integrációt Ausztriához hasonlóan kiegészítik az iskolán kívüli programok (BAMF – Gyorselemzés, 2019).

A két ország prioritásként kezeli a migrációs háttérűek integrációját az oktatási rendszerbe. Németország oktatási rendszerében a külföldi diákok arányán jobban kirajzolódnak a 2015 és ezt követő időszakhoz köthető migrációs folyamatok hatásai, mint Ausztriában.

6. Munkaviszonyok

Ausztriában a munkanélküliség 2016 és 2019 között egy csökkenő pályát mutatott (Osztrák Statisztikai Hivatal – Munkanélküliség, 2021). Az osztrák munkanélküliség természete kettős: a „pillanatnyi munkanélküliség” csökkenő tendenciát mutat, viszont a hosszú távú munkanélküliség növekvő pályán áll. A migrációs háttérű lakosság munkanélküliségi aránya magasabb, mint az osztrák állampolgároké (Osztrák Statisztikai Évkönyv- Migráció, Integráció, Számok, 2020. 66.). A munkaerő piaci problémák kiinduló pontját, hogy a migrációs háttérű emberek döntően a konjunktúrának kitett szektorokban dolgoznak (Integráció Szakértői Tanács 2020. évi jelentése, 72-73.). A munkaerő piaci integráció tartományonként eltérő. Az irreguláris migrációs válság idején érkezett afgánok, irakiak, szírek esetében problémát jelent a szakképesítés hiánya (Integráció Szakértői Tanács 2017. évi jelentése, 47-49.). Az említett társadalmi csoportokon kívül magas a munkanélküliség aránya a török és orosz (főleg csecsen) migrációs háttérűek körében (Integráció Szakértői Tanács 2020. évi jelentése, 70.). A munkaerőpiaci integrációt számos lépéssel próbálták elősegíteni. A meghatározó gazdasági szereplőkkel egyeztetve létrejött egy mentorrendszer, felgyorsításra került az „otthonról hozott” képesítések honosítása, megnyitották a migrációs háttérűek fiatalok előtt a sorkatonai szolgálat közhasznú munkába való teljesítését. A munkaerőpiaci integráció során nehézséget jelentenek a kulturális különbségek és a jogi akadályokon túl a humán erőforráshiány osztrák oldalról (Integráció Szakértői Tanács 2017. évi jelentése, 47-49.). A számos meglévő nehézség ellenére a munkaerőpiaci integráció sikeresnek tekinthető abból a szempontból, hogy növelni tudta a migrációs háttérű lakosság munkaerőpiaci jelenlétét.

Németországban a tíz legnépesebb migrációs háttérű társadalmi csoportban esetében a szíreket leszámítva (esetükben az érték $\frac{2}{3}$ és $\frac{3}{4}$ közötti) 90% feletti a foglalkoztatottság a munkára alkalmas korosztályban. Munkanélküliség tekintetében 5% körüli értékek voltak jellemzők a vizsgált időszakban szintén a szírek (25% és 41% között) kivételével (Statisztikai Könyvtár – Mikrocenzusok, 2015-2019, 16. táblázatok). Németországban kialakult az integrációs kurzuson keresztül a menekülők munka felé orientálása. Kialakult rendszer a hozott szakmai ismeretek feltérképezésére és a munkaorientált nyelvi felzárkóztatásra. Emellett 9 000 képzési hely van a migrációs háttérűek számára. A kis és középvállalkozások támogatást kapnak külföldi állampolgárok alkalmazására. A munkaerő piaci integrációnak legfontosabb

intézménye a Munkaerő Ügynökség. Tartományi szinten vannak integrációért felelős miniszterek. Helyi szinten a Külföldiekkel Foglalkozó Hatóság a legmeghatározóbb szereplő. A munkaerőpiaci boldogulás fő tényezői: a végzettség, nyelvismeret és a rendezett tartózkodás (Európai Migrációs Hálózat, 2019. 37-39.). Ennek fényében megállapítható, hogy a migrációval érkezők számára hasonló vagy inkább nehezebb (kulturális különbségek, nyelvi különbségek miatt) társadalmi környezetben kell boldogulniuk a migrációs háttérű egyéneknek.

7. Szociális helyzet

A szociális helyzetet mindkét ország esetében a szegénységnek való kitettséggel mutatom be. Az osztrák definíció alapján szegénységnek kitett az, akinek a jövedelme az átlagos éves medián jövedelem 60%-a alatt van (OSH – Szegénység veszélyeztetettség, 2021). Ausztria esetében 2015 és 2018 közötti időszakra vannak adatok. Az osztrák adatszolgáltatás nem túl részletes, kategóriái: EU tagállamból érkezők, a volt Jugoszlávia nem EU-hoz tartozó utódállamaiból érkező, törökök, egyéb migrációs háttérrel rendelkezők. Az adatokat elemezve kirajzolódik, hogy pár százalékkal csökkent szegénységnek való kitettség 2015 és 2018 között. Az előbb felsorolt társadalmi csoportokból 50%-a szegénységnek kitettek a törökök, a nem EU-tag volt jugoszláv utódállamokból érkezők esetükben a szociális juttatás nagyban mérsékli (20% körüli értékkel a vizsgált időszak minden évében) a szegénységnek való kitettséget. A szakértői jelentések kiemelik a munka, oktatás mellett, regionális különbségeket, valamint a lakáshelyzet megoldásának nehézségét, mint a szociális helyzetre ható tényezőket (Integráció Szakértői Tanács 2018. évi jelentése, 54-66.). Emellett a jelentésekben leírásra került, hogy a migrációs háttérűek, menekülők egy jelentős részénél a valóság nem találkozott a vágyakkal, valamint hogy számos menekülő még messze van a munkaerőpiacra való belépéstől (Integráció Szakértői Tanács 2019. évi jelentése, 72-73.). A legutóbbi szakértői jelentés a COVID-19-et egy integrációt fékező és a meglévő különbségeket felerősítő tényezőként írja le integrációs szempontból (Integráció Szakértői Tanács 2020. évi jelentése, 80-87.).

Németország és Ausztria szegénység veszélyeztetettségét leíró definíciója megegyezik (Szövetségi Statisztikai Hivatal, – Szegénység veszélyeztetettség, 2021). Németországban a migrációs háttérrel rendelkezők körében a szegénységnek való kitettség átlagosan 28%, míg a migrációs háttér nélküli lakosság esetében 12% volt átlagosan a vizsgált időszakban. (Szegénységnek való kitettség 2005 és 2019 között, 2021). A tíz legnépesebb migrációs háttérű társadalmi csoportból szegénységnek legjobban kitettek a szírek (2015 és 2019 között 75%). Szintén problémás társadalmi csoportok a török és koszovói migrációs háttérrel rendelkezők, akik esetében a szegénységnek való kitettség 30% és 40% közötti értékeket mutatott. Pozitív integrációs példának tekinthetők a lengyelek és horvátok, akiknél az érték 20% alatti. (A többi csoport 20 és 30% közötti kitettségű.) Szegénységnek való kitettséget csökkenti a képzettség megléte és a munkaerőpiaci jelenlét (Statisztikai Könyvtár – Mikrocenzusok, 2015-2019, 14. táblázatok). Ennek megfelelően az integrációt elősegítő szakpolitikának a fő célkitűzése a munkába és az oktatásba való eljutás elősegítése kell legyen a prioritás. Ezek mellett az integrációval foglalkozó szakirodalom javasolja a szociális juttatások és a minimálbér emelését. Ausztriához hasonlóan az integráció egyik legnehezebb tényezője a lakáshelyzet kezelése (Caritas, 2016).

Összegezve megállapítható, hogy mindkét országban a migrációs háttérűek szociális helyzetét meghatározza a lakhatáshoz, és a munkához való viszony. Ezek mellett fontos még az oktatásban való részvétel és a német nyelvtudás megléte, illetve ennek feltételeinek megteremtése.

8. Összegzés

Ausztria és Németország demográfiai helyzetének egyik legmeghatározóbb tényezője a migráció. A migrációhoz tartozó integrációs szakpolitika mindkét országban kiemelt figyelmet fordít a munkaerőpiaci jelenlétre, a német nyelvtudásra és a szociális helyzetre. A társadalmi integráció nehézségét jelenti, hogy nagy infrastruktúra, humán erőforrás és anyagi igénye mellett sok ember élethelyzetét kell segítenie. Mindkét országban a migrációs háttérű csoportok közül a többihez képest nehezebb helyzetben vannak az európai kontinensen kívülről, illetve a közelmúltban érkezők. A két ország közül Ausztriában szociális és munkaerőpiaci szempontból

Hivatkozások

Anja Petschel-Anne-Kathrin Will: Migrációs háttér: egy megközelítés, több definíció, 2020 https://www.destatis.de/DE/Methoden/WISTA-Wirtschaft-und-Statistik/2020/05/migrationshintergrund-begriff-definitionen-052020.pdf?__blob=publicationFile

A Szövetségi Kormány nyelvi és integrációt elősegítő intézkedésének bemutatása, 2019. 12-21. https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/publikationen/themen/heimat-integration/sprachfoerderung-und-integration-breg.pdf?__blob=publicationFile&v=7

Caritas: A menekültkérdés szociálpolitikai kihívásának helyzete, 2016 <https://www.caritas.de/fuerprofis/presse/stellungnahmen/03-01-2016-herausforderungen-der-fluechtlingsfrage-fuer-die-sozialpoli>

Európai Migrációs Hálózat/Julian Tengermann, Janne Grote: Harmadik országból érkezők munkaerőpiaci integrációja Németországban, 2019. 37-39. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/default/files/11b_germany_labour_market_integration_final_de_0.pdf

Integráció Szakértői Tanács 2020. évi jelentése, 45-60, 70, 72-73, 80-87. <https://www.bundeskanzleramt.gv.at/service/publikationen-aus-dem-bundeskanzleramt/publikationen-zu-integration/integrationsberichte.html>

Integráció Szakértői Tanács 2015. évi jelentése, 36.

Integráció Szakértői Tanács 2017. évi jelentése, 43-59.

Integráció Szakértői Tanács 2018. évi jelentése, 54-66.

Integráció Szakértői Tanács 2019. évi jelentése, 72-73.

Migráció, Integráció, Régiók – Afgánok, irakiak, síretek, 2021 https://service.destatis.de/DE/karten/migration_integration_regionen.html#AZR_ANT_S YRIEN

Migráció, Integráció, Régiók külföldiek - aránya térkép, 2021 https://service.destatis.de/DE/karten/migration_integration_regionen.html#ANT_AI

OSH– Szegénység veszélyeztetettség definíció, 2021 http://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/soziales/gender-statistik/armutsgefaehrdung/index.html

Ritecz György – Sallai János: Migráció 2.0. a migráció okai, trendjei, kezelésének lehetőségei, Budaörs, Hans-Seidel Alapítvány, 2016 30-41.

Szegénységnek való kitettség állampolgárság és migrációs háttér szerint 2005 és 2019 között, 2021 http://www.sozialpolitik-aktuell.de/files/sozialpolitik-aktuell/_Politikfelder/Einkommen-Armut/Datensammlung/PDF-Dateien/abbIII28.pdf

Szövetségi Belügyminisztérium: Támogatott migrációs szervezetek, 2021
https://www.bmi.bund.de/DE/themen/heimat-integration/integration/migrantenorganisationen/migrantenorganisationen-node.html;jsessionid=4E087114137452BB1F0745493DFB9BD3.1_cid295

Szövetségi Kancellári Hivatal – Általános állampolgársági kritériumok
https://www.oesterreich.gv.at/themen/leben_in_oesterreich/staatsbuergerschaft/1/Seite.260421.html

Szövetségi Kormány Migrációs jelentése, 2019, 308, 309, 320.
https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Forschung/Migrationsberichte/migrationsbericht-2019.pdf?__blob=publicationFile&v=13

Szövetségi Kormány nyelvi és integrációt elősegítő intézkedésének bemutatása, 2019 12-21.
https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/publikationen/themen/heimat-integration/sprachfoerderung-und-integration-breg.pdf?__blob=publicationFile&v=7

Szövetségi Migrációs és Menekültügyi Hivatal – Gyorselemzés: Betagozódás a német oktatási rendszerbe, 2019:
https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Forschung/Kurzanalysen/kurzanalyse2-2019-ankommen-im-deutschen-bildungssystem.pdf?__blob=publicationFile&v=12

SZSH, – Szegénység veszélyeztetettség, 2021
<https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Einkommen-Konsum-Lebensbedingungen/Glossar/armutsgefaehrdungsquote.html>

Hivatkozott statisztikák

OSH – Állampolgárság megadása 2004 és 2020 között a korábbi állampolgárság szerint – grafikon
http://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/bevoelkerung/einbuengerungen/index.html

OSH – Migrációs Háttérű lakosság tartományok szerint
http://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/bevoelkerung/bevoelkerungsstruktur/bevoelkerung_nach_migrationshintergrund/033241.html

OSH, Migránsok munkaerő piaci helyzete, 2014 123.
http://www.statistik.at/web_de/services/publikationen/2/index.html?includePage=detailedView&sectionName=Bev%C3%B6lkerung&pubId=717

OSH – Munkanélküliség, 2021 OSH - Néességváltozás 1981 óta állampolgárság szerint, 2020
http://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/bevoelkerung/bevoelkerungsstand_und_veraenderung/bevoelkerungsveraenderung_nach_komponenten/023584.html

OSH – Néességszám migrációs háttér szerint 2008-tól
http://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/bevoelkerung/bevoelkerungsstruktur/bevoelkerung_nach_migrationshintergrund/069443.html

http://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/arbeitsmarkt/arbeitslose_arbeitssuchende/arbeitslose_internationale_definition/063260.html

OSH– Népeség év elején 2002 és 2021 között
http://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/bevoelkerung/bevoelkerungsstruktur/bevoelkerung_nach_staatsangehoerigkeit_geburtsland/index.html

OSH – Vándorlás területegységek között 2009 és 2019 között
http://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/bevoelkerung/wanderungen/wanderungen_insgesamt/022915.html

Osztrák Statisztikai Évkönyv- Migráció, Integráció, Számok, 2015-2020 2015: 45., 2016-2018: 47., 2020: 46. , 2019: 49. <https://www.bundeskanzleramt.gv.at/service/publikationen-aus-dem-bundeskanzleramt/publikationen-zu-integration/integrationsberichte.html>

Statisztikai Könyvtár – Mikrocenzusok, 2015-2019, 2. 9. 14. 16. táblázatok
https://www.statistischebibliothek.de/mir/receive/DESerie_mods_00000020

Statisztikai Könyvtár – Mikrocenzusok, 2017-2019, 18. táblázatok
https://www.statistischebibliothek.de/mir/receive/DESerie_mods_00000020 Letöltés: 2020.03.30.

SZSH – Kivonat a 2021. évi adatokból 13. és 17. https://www.destatis.de/DE/Service/Statistik-Campus/Datenreport/Downloads/datenreport-2021-kap-1.pdf?__blob=publicationFile

SZSH – Németország határait átlépő migráció
<https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bevoelkerung/Wanderungen/Tabellen/wanderungen-alle.html>

SZSH – Német és nem német állampolgárok nemi megoszlás szerint
<https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bevoelkerung/Bevoelkerungsstand/Tabellen/deutsche-nichtdeutsche-bevoelkerung-nach-geschlecht-deutschland.html>